

*Сюркало Богдан Іванович,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»*

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

*Розглянуто ефективність державного фінансового контролю, виявлено вплив
глобалізаційних процесів на розвиток системи державного фінансового контролю України.*

*Efficiency of state financial control, the effect of globalization on the development of state
financial control in Ukraine.*

Ключові слова: *фінансовий контроль, система державного фінансового контролю,
подвійне оподаткування, система фінансового контролю, сталий економічний розвиток.*

Keywords: *tax, tax burden, double taxation, system of financial control, sustainable
economic development.*

Вступ. Роль державного фінансового контролю в контексті сталого економічного розвитку визначається не тільки необхідністю усунення прорахунків в управлінні економікою, наявністю недоліків у фінансовій практиці, неефективністю витрачання коштів або розкраданням майна, і особливо державного, а також полягає у превенції фінансових правопорушень.

На сучасному етапі розвитку існує необхідність створення досконалої системи фінансового контролю в Україні для забезпечення фінансової дисципліни під час проведення реформування народного господарства. Саме тому розбудова ефективної системи державного фінансового контролю є актуальною в наш час.

Постановка задачі. Метою статті є дослідження стану державного фінансового контролю та визначення напрямів розвитку системи державного фінансового контролю в Україні в контексті сталого економічного розвитку.

Відповідно до поставленої мети сформульовані завдання:

- дослідити ефективність державного фінансового контролю в Україні;
- здійснити аналіз макроекономічної ситуації з питань державного фінансового контролю; надати
- пропозиції щодо удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні в умовах глобалізаційних процесів.

Результати. На сьогоднішній день в Україні існує достатньо розвинута система державного фінансового контролю. Але, незважаючи на значну кількість органів державного фінансового контролю, учасники фінансових відносин нерідко припускаються порушень, які негативно впливають на стан державних фінансів. Серед таких порушень можна виокремити нецільове та/або неефективне використання бюджетних коштів, ухилення (свідоме і несвідоме) від виконання податкових зобов'язань, неподання (або несвоечасне подання, або неправильне складання) фінансової звітності, знищення документації тощо.

Слід зазначити, що подальше реформування системи державного фінансового контролю в Україні має проходити з урахуванням досвіду провідних спеціалізованих міжнародних організацій. У 1953 р. при ООН створено Вищий орган контролю державних фінансів (INTOSAI), до складу якого нині входять 170

країнуучасниць. В Україні фахівці INTOSAI беруть участь у роботі кількох експертних груп, надаючи методологічну допомогу. Україну в INTOSAI репрезентує Рахункова палата.

На сьогоднішній день необхідно впроваджувати перевірені в країнах європейського союзу технології автоматизації планування документальних форм контролю, удосконалити регулювання аудиторської діяльності, посилити державний фінансовий контроль за діяльністю монополій (в тому числі державних). Необхідно створити єдину базу даних щодо виявлених фінансових порушень.

Таким чином, задля посилення в Україні результативності державного фінансового контролю необхідно активізувати співробітництво з міжнародними спеціалізованими організаціями в цій сфері, запозичуючи та адаптуючи кращі світові напрацювання. Пріоритетними напрямками модернізації системи

- державного фінансового контролю в контексті сталого економічного розвитку мають стати:
- гармонізація державного фінансового контролю; посилення результативності державного фінансового контролю в сфері державного фінансового аудиту;
- забезпечення подальшого розвитку державного управління у сфері державного фінансового контролю, в тому числі на регіональному рівні;
- застосування виваженої системи відповідальності учасників фінансових відносин за вчинення фінансових порушень.

Якісно побудована система державного фінансового контролю має містити такі елементи, як види, форми, джерела та методи фінансового контролю.

Система державного фінансового контролю в Україні функціонує згідно Конституції та чинного законодавства України, регламентується підзаконними актами, що розроблено за видами або формою здійснення відповідних повноважень, а також стандартам та методичним рекомендаціями з організації та проведення відповідного контролю.

Організація контролю потребує чіткого визначення суб'єкта контролю. Суб'єктами фінансового контролю виступають органи державної влади залежно від рівня ініціювання, а також інститути незалежного фінансового контролю. В системі державного фінансового контролю - Рахункова палата України, Міністерство фінансів України, Державна контрольно-ревізійна служба України, Державна митна служба України, Державна податкова адміністрація України, Державне казначейство України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національне агентство з управління державними корпоративними правами, Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю, Агентство з питань банкрутства, Національний банк України, регіональні рахункові палати, органи внутрішнього відомчого фінансового контролю в системі виконавчої влади.

Здійснюючи аналіз ефективності фінансового контролю в Україні, можна виявити низку важливих проблем, що стосуються розбудови системи державного фінансового контролю. Найважливіша з них – методологічна проблема, пов'язана з недостатньою з'ясованістю природи внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю. На сьогоднішній день існують спроби штучного об'єднання внутрішнього і зовнішнього фінансового контролю, що в цілому призводить до зниження ефективності системи фінансового контролю. Зрештою все це призводить до втрати державою контролю над важливою ланкою фінансової системи – грошовими заощадженнями, використанням фінансових ресурсів як інвестицій.

Для підвищення ролі фінансового контролю в Україні, вирішення основних проблем у державі, що пов'язані з цим питанням, необхідно реформувати систему державного фінансового контролю. Щодо заходів реформування, то можна виділити наступні: удосконалення законодавчої бази, нормативно-правових актів, інструктивних і методичних документів, що має забезпечити ефективність державного фінансового контролю; створення й відпрацювання механізму координації роботи контрольних служб; застосування відряднопреміальної системи матеріально-технічного забезпечення контрольних органів; вивчення і впровадження в практику іноземного досвіду проведення державного фінансового контролю [4].

Основними напрямками розвитку цілісної системи державного фінансового контролю в Україні мають стати: сприяння формуванню цілісності системи державного фінансового контролю шляхом прийняття Кодексу державного фінансового контролю України. Зазначений нормативно-правовий акт повинен стати системоутворюючим стосовно визначення суб'єктів державного фінансового контролю, їх класифікацією в залежності від компетенції стосовно об'єктів контролю; формування незалежності в першу чергу Фінансової інспекції України шляхом виведення його зі складу та підпорядкування Міністерства фінансів України, зробивши окремим відомством в системі центральних органів виконавчої влади, безпосередньо підпорядкованим главі виконавчої гілки влади країни; здійснення структурування або групування суб'єктів державного фінансового контролю за ознаками компетенції стосовно об'єктів контролю на три групи: перша група – вищий державний фінансовий контроль, у складі – Рахункової палати України; друга група – зовнішній державний фінансовий контроль, у складі – Державної казначейської служби України, Державної податкової служби України, Державної митної служби України; третя група – внутрішній державний фінансовий контроль, у складі всіх контрольно-ревізійних підрозділів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, інших головних розпорядників бюджетних коштів, органів місцевого самоврядування. Важливим елементом забезпечення ефективності державного фінансового контролю є обов'язковість взаємоконтролю між різними групами системи державного фінансового контролю, тобто суб'єкт контролю одної групи одночасно є й об'єктом контролю для іншої групи.

Висновки. Отже, розглянувши стан фінансового контролю в Україні, можна дійти висновку про недооцінку ролі фінансового контролю в Україні для забезпечення фінансової дисципліни у державі. Такий стан призводить до фінансових порушень, які мають тенденцію до стрімкого зростання протягом останніх років, що спричинено рядом проблем у цій галузі. Наявність значних обсягів фінансових порушень визначає потребу в підвищенні ролі фінансового контролю на сучасному етапі розвитку економіки. Істотним недоліком чинної системи фінансового контролю є його слабка орієнтація на всі стадії відтворювального процесу, оскільки він охоплює насамперед локальні інтереси, не завжди виходячи з необхідності задоволення потреб суспільства в цілому. Вирішення цих проблем може бути досягнуте лише завдяки побудові якісної системи державного фінансового контролю в Україні.

Література:

1. Вацик Н.І. Необхідність вдосконалення державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів / Н. Вацик // Галицький економічний вісник. — 2010. — №3(28). — С.184-190.
2. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2010 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/img/files/Bulet_vykonan_DBU_2010.pdf.
3. Горбачова Є. В. Система державного фінансового контролю: стан та необхідність реформування / Є.В. Горбачова // Управління розвитком. — 2011. — №2(99). — С. 112-114.
4. Жураковський Т. Б. Проблеми і стратегічні пріоритети розвитку системи державного фінансового контролю / Т. Б. Жураковський // Стратегічні пріоритети. — 2009. — № 2(11). — С. 200–203.
5. Зайцева Х.В. Державний фінансовий контроль: стан та перспективи розвитку / Х.В. Зайцева // Управління розвитком. — 2011. — №2(99). — С. 141-143.
6. Скоропад І.С., Пахолок Н.І. Державний фінансовий контроль в Україні: проблеми та шляхи реформування / І.С. Скоропад, Н.І. Пахолок // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — Вип. 21.3. — С. 263-268.
7. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: наукова парадигма / О. Шевчук // Вісник КНТЕУ. — 2011. — №1. — С. 41-50.
8. Яртим І. А. Напрями реформування системи державного фінансового контролю / І.А. Яртим // Управління розвитком. — 2011. — №2(99). — С. 191-192.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2012

Сюркало Б. І. Державний фінансовий контроль в контексті сталого економічного розвитку [Електронний ресурс] / Б. І. Сюркало // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2012. - № 2. - Режим доступу до журналу : <http://www.dy.nayka.com.ua>